

ПЕТРО НИКАНДРОВИЧ АБРАМОВИЧ – ПЕДАГОГ, УЧЕНИЙ ТА ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

У дослідженні представлено документи, які висвітлюють внесок педагога, вченого та громадського діяча Петра Никандровича Абрамовича в утворення Житомирського вчительського інституту.

Ключові слова: П.Н. Абрамович, Житомирський вчительський інститут, слухачі, викладачі, документи, протоколи.

Багато видатних імен уписано в літопис історії Житомирщини. Серед них Петро Никандрович Абрамович – педагог, учений, активний громадський діяч, який залишив помітний слід в історії нашого краю. Він був людиною високоосвіченою, неординарною і впродовж усього життя дбав про дослідження та збереження історичних пам'яток Волині.

Життя та діяльність П.Н. Абрамовича, які протягом декількох десятиліть замовчувалася, стали об'єктом уваги дослідників лише наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Ім'я П.Н. Абрамовича як одного з відомих волинських істориків-краєзнавців та активних діячів Товариства дослідників Волині, згадується М.Ю. Кострицею [1]. Історіографічний аспект наукового доробку П.Н. Абрамовича розглядався І.І. Ярмошиком, який подає й короткий біобібліографічний нарис його життя та основні праці [2]. Внесок П.Н. Абрамовича в дослідження народної культури Волині, історії міста Житомира розглядає Л.Г. Гарбузова [3, с. 218-224].

Археографо-бібліографічна та науково-організаційна діяльність П.Н. Абрамовича вже частково була об'єктом нашого зацікавлення [4]. Діяльність П.Н. Абрамовича щодо утворення Житомирського вчительського інституту *із залученням комплексу архівних документів була в полі зору* О.М. Швидака, С.М. Міщука та А.В. Шевчука [5]. Водночас діяльність П.Н. Абрамовича була настільки багатогранною, що залишилося ще багато аспектів його діяльності, які потребують дослідження та висвітлення. Одним із таких аспектів є його внесок в утворення Житомирського вчительського інституту.

Петро Никандрович Абрамович народився в 1881 р. у с. Мізів Ковельського повіту Волинської губернії. Початкову освіту здобув у Мелецькому духовному училищі, закінчив Волинську духовну семінарію в Кременці (1900 р.), словесний відділ Санкт-Петербурзької духовної академії (1904 р.) та Санкт-Петербурзький археологічний інститут, викладав російську писемність у Волинській духовній семінарії (з 1906 р.), заявив про себе як активний діяч Товариства дослідників Волині, працював із ВУАН [6, с. 145].

П.Н. Абрамович здійснив краєзнавче дослідження, присвячене історії Житомира, Волині, яке зберігається в рукописах у фондах Державного архіву Житомирської області [7]. Цією працею послуговуються науковці та краєзнавці, вона потребує вивчення й чекає на своє видання.

Улітку 1919 р. Наркомат освіти України прийняв рішення про створення в Житомирі вчительського інституту. П.Н. Абрамович очолив педагогічну Раду та розпочав підбір слухачів і викладачів інституту. Офіційне відкриття Житомирського вчительського інституту відбулося 16 жовтня 1919 р. П.Н. Абрамович очолював інститут лише один рік (з 1919 до 1920 рік) і залишив посаду за власним бажанням.

Предметом публікації є архівні документи, що знаходяться в Державному архіві Житомирської області (фонди Р-31, Р-98), які відображають процес утворення вищого навчального закладу в Житомирі та розкривають активну участь у цьому процесі П.Н. Абрамовича.

Тексти документів передано зі збереженням орфографії оригіналів.

№1.

Волинський
Губернський
Революційний Комітет
Відділ освіти
Підвідділ шкільний

10 липня 1919 р.
№253

Т. Петрові АБРАМОВИЧУ

Підвідділ має за честь повідомити Вас, т., що Ви на засіданні Колегії відділу від 8 Липня б.р. обрані на уповноваженого по відкриттю Житомирського Вчительського Інституту. В потрібних випадках Колегія просить звертатись до неї за директивами.

Завідуючий Шкільним Підвідділом П. Постоєв (підпис)
Діловод М. Лисицький (підпис)

Державний архів Житомирської області (далі - ДАЖО). - Ф. Р-98, оп. 1, спр. 4, арк. 17.

№2.

Волинський
Губернський
Революційний Комітет
Відділ освіти
Підвідділ шкільний

15 липня 1919 р.
№323

т. АБРАМОВИЧУ

Нв відношення Ваше від 14 липня б.р. за №116 Підвідділ повідомляє Вас, що Колегія при Підвідділі зголосилась на запрошення т. Івана Смирнова у члени Педагогічної Ади Учительського Інституту в м. Житомирі і для навчання в ньому української мови.

Завідуючий Шкільним Підвідділом П. Постоєв (підпис)
Діловод М. Лисицький (підпис)

ДАЖО. - Ф. Р-98, оп. 1, спр. 4, арк. 18.

№3.

Волинський
Губернський
Революційний Комітет
Відділ освіти
Підвідділ шкільний

21 липня 1919 р.

М А Н Д А Т.

Педагогічна Рада Житомирського Учительського Інституту цим уповноважує тимчасово виконуючого обов'язки Голови т. АБРАМОВИЧА клопотатися перед Центральною Владою про вияснення правного становища Інституту і внесення його в обрахунок держави у збільшеній, згідно з місцевими потребами, нормі.

Т.в.о. Товарища Голови Педагогічної ради Е. Бражников
Т.в.о. Секретаря Ив. Смирнов
ДАЖО. - Ф. Р-98, оп. 1, спр. 4, арк. 43.

№4.

Протокол №2

Заседания Педагогического Совета Житомирского Учительского Института, состоявшегося 26-го сентября 1919 года.

1. Открывая заседание председатель докладывает Педагогическому Совету в каком положении в настоящее время дело об открытии в Житомире Учительского Института. Докладчик напоминает, что местный отдел Наробраза нашел открытие в Житомире Учительского Института крайне необходимым и уже утвердил образованный Школьным Подотделом состав Педагогического Совета. Возбужденное перед Наркомпросом ходатайство об открытии в

Житомире Института с приложением сметы последнего удовлетворено и соответствующий законопроект давно уже поступил на рассмотрение и удовлетворение Совнаркома.

Таким образом утверждение законопроекта об открытии в Житомире Учительского Института – вопрос лишь времени.

После детального обсуждения затронутого докладчиком вопроса, педагогический Совет, имея в виду реальную потребность в педагогической школе на Волыни и наличность педагогического персонала, постановил:

Не ожидая формального распоряжения центральной власти об открытии в Житомире Учительского Института, ассигновать на его содержание необходимых кредитов, считать Институт открытым и в ближайшее время перейти к чтению в нем лекций.

2. Далее обсуждали вопрос о желательном типе Учительского Института.

Постановили открыть Институт для особ обоого пола с такими отделениями:

- а) словесно-историческим
- б) физико-математическим
- в) естественно-географическим
- г) Дошкольным
- д) Внешкольным

На первый же год существования института ограничиться лишь первыми тремя отделениями. В институт принимать молодых людей достигших 17 лет.

3. Обсуждая учебные планы Житомирского Учительского Института постановили преподавать следующие предметы.

1. Украинский язык и литература
2. Русский язык и литература
3. Всеобщая литература
4. Методика родного языка
5. Математика
 - а) Теоретическая арифметика
 - б) Алгебра
 - в) Геометрия
 - г) Тригонометрия
6. Методика арифметики и геометрии
7. Физика и ее методика
8. Космография
9. История Украины
10. Всеобщая история
11. Методика истории
12. История труда и рабочего движения
13. Социология и политическая экономия.
14. Методика истории и источниковедение
15. История искусств
16. География и ее методика
17. Естествознание
 - а) краткий курс химии
 - б) минералогия
 - в) ботаника
 - г) зоология
18. Методика естествознания
19. Теория трудовой школы
20. Школьная гигиена
21. Общая педагогика
22. История педагогики
23. Педагогическое рисование
24. Черчение
25. Чистописание
26. Ручной труд
27. Пение

28. Музыка

29. Гимнастика

Следующее заседание для детальной разработки учебных планов на каждом из отделений и для решения вопросов, связанных с фактическим открытием института назначить на воскресенье 28 сентября в 11 часов утра.

Председатель Педагогического Совета
Секретарь

П. Абрамович (підпис)
Т. Касьяненко (підпис)

ДАЖО. – Ф. Р-98, оп. 1, спр. 4, арк. 95-97.

Список використаних джерел та літератури

1. Костриця М.Ю. Товариство дослідників Волині: історія, діяльність, постаті. – Житомир, 2001.
2. Ярмошик І.І. Волинь в історико-краєзнавчих дослідженнях. – Житомир, 2006.
3. Гарбузова Л.Г. Петро Никандрович Абрамович – дослідник народної культури краю, історіограф міста Житомира // Житомиричина: минуле, сьогодення, поступ у майбутнє: Науковий збірник / За заг. ред. П.Ю. Сауха, О.М. Швидака, І.І. Ярмошика та ін. – Т.1. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С. 218-224.
4. Міщук С.М. Рукописні та книжкові зібрання Волині у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. – К., 2007. – 244 с.; Він же. Петро Никандрович Абрамович – дослідник і бібліограф рукописів та стародруків // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Науково-практичний збірник. – К., 2008. – №2(44). – С. 158-162.
5. Швидак О., Міщук С., Шевчук А. Житомирський державний університет імені Івана Франка: історія заснування // Волинські історичні записки: Збірник наукових праць. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – Т.1. – С. 226-230.
6. Ярмошик І.І. Волинь в історико-краєзнавчих дослідженнях. – Житомир, 2006. – С. 145.
7. ДАЖО. – Ф-Р. 3409, оп. 1, спр. 4.

SUMMARY

Documents are presented in research, which light up payment of teacher, scientist and publicman P.N. Abramovych in formation of the Zhytomyr Teacher Institute.

Key words: *P.N. Abramovych, Zhytomyr Teacher Institute, listeners, teachers, documents, protocols.*

АННОТАЦІЯ

В исследовании представлены документы, которые освещают вклад педагога, ученого, общественного деятеля Петра Никандровича Абрамовича в создание Житомирського учительского института.

Ключевые слова: *П.Н. Абрамович, Житомирський учительський інститут, слушателі, преподаватели, документи, протоколи.*